

۱۰

«بودن یا نبودن» با صدای جعفری

۱۱

بررسی چرایی ماندگاری برخی شعرهای آیینی با نگاهی به ترکیب‌بند محتشم
آنجا که آسمان تپید!

۱۲

دعوی گیشه با نمایش خانگی

فرهنگ

پنجشنبه ۱۸ شهریورماه ۱۴۰۰ :: شماره ۶۰۲۸

نمای متوسط

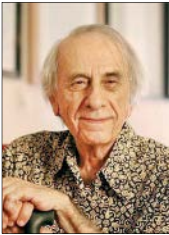
سازوکارهای اکران فیلم خارجی

مدیرکل نظارت بر عرضه و نمایش فیلم سازمان سینمایی بیان کرد: انجمن سینماداران در صورت تمایل می‌توانند برای افزایش ستانس اکران فیلم‌های خارجی درخواست بدهند. محمدرضا فرجی درباره شرایط اکران در سینماهای ایران به مهرگفت: سیاست سازمان سینمایی و اداره کل، حمایت از اکران فیلم‌های ایرانی و سینمای ایران است. طبیعتاً سازمان سینمایی مسئولیت اکران را سال‌هاست به شورای صنفی نمایش واگذار کرده است که متشکل از نمایندگان صنف سینمایی است و تصمیم‌گیرندگان اصلی برای چگونگی اکران فیلم‌های ایرانی است. البته تصمیم‌گیری برای چگونگی اکران هر فیلمی به غیر از تولیدات ایرانی نیز در این شورا انجام می‌شود. او ادامه داد: در این چند وقت اخیر به‌دلیل شیوع ویروس کرونا و با توجه به این‌که بسیاری از تهیه‌کنندگان ایرانی به‌دلیل آن‌که نگران فروش فیلم‌های خود بوده و تمایلی به اکران فیلم‌ها در شرایط فعلی نداشتند، شورای صنفی نمایش با توجه به یکی از مواد آیین‌نامه اکران، نمایش فیلم‌های خارجی را در نظر گرفت. ماده ۵۵ تا ۶۰ در نظام‌نامه اکران در سال ۱۴۰۰ نیز برای پیش‌بینی چگونگی اکران فیلم‌های خارجی در نظر گرفته شده است. مدیرکل نظارت بر عرضه و نمایش فیلم سازمان سینمایی تأکید کرد: در همین راستا، شورای صنفی به دفاتر بخش سینمایی اجازه داده است تا به‌صورت محدود اکران فیلم‌های خارجی را در چارچوب ضوابط اکران، نمایش دهند. دفاتر بخش به‌دلیل علاقه سینماهای چندسالنه به اکران فیلم‌های خارجی، مجوزنمایش فیلم‌های خارجی را دریافت کرده و به‌صورت محدود این آثار را در کنار فیلم‌های ایرانی نمایش می‌دهد. خوشبختانه اکران فیلم‌های خارجی در سینماهای کشور بسیار موفقیت‌آمیز بود و توانست چراغ سینمای ایران را در زمان کمبود فیلم ایرانی، روشن نگه دارد. او در پاسخ به این پرسش که با توجه به شرایط فعلی، قوانین اکران فیلم‌های خارجی در سینماها تغییر کرده یا نه، توضیح داد: مانند روال گذشته، سینماهای چندسالنه امکان اکران فیلم‌های خارجی را دارند، البته در نظام‌نامه اکران ۱۴۰۰، بندی پیش‌بینی شده که در شرایط خاص مانند شرایط فعلی که امکان اکران فیلم‌های جدید ایرانی وجود ندارد، به شورای صنفی نمایش این اجازه داده شود تا مجوز اکران فیلم‌های خارجی به سینماهای تک یا دوسالنه نیز داده شود. فرجی در جواب این‌سوال که با توجه به این‌که حق کپی‌رایت فیلم‌های نمایش داده‌شده به کمپانی‌های خارجی پرداخت نمی‌شود، آیا این مساله می‌تواند مشکلات قانونی را به‌همراه داشته باشد یا نه، هم گفت: تأیید محتوای فیلم‌های خارجی توسط سازمان سینمایی و براساس چارچوب تعریف شده انجام می‌شود اما مسئولیت کپی‌رایت برعهده درخواست‌کننده یا دفتر بخشی است که فیلم را اکران می‌کند.

آیین

بازخوانی آثار جلال ستاری

حمیدرضا اردلان از تاویل و بازخوانی آثار جلال ستاری در این دوره از سمینارهای بیستمین جشنواره نمایش‌های آیینی و سنتی خبر داد. به گزارش هنرآلاین، حمیدرضا اردلان، دبیر بخش سمینارهای بیستمین جشنواره نمایش‌های آیینی و سنتی، از نامگذاری این بخش به نام استاد جلال ستاری خبر داد و درباره اقدامات انجام شده در این دوره بیان کرد: در هشتمین سمینار بین‌المللی نمایش‌های آیینی و سنتی که آذرماه امسال برگزار می‌شود، یک روز به بازخوانی و تاویل آثار استاد ستاری و نام ایشان اختصاص یافته است. در این روز متخصصان حوزه‌های اسطوره، زبان‌شناسی، پدیدارشناسی و آیین‌های نمایشی درباره تأثیر آثار ایشان بر ایده‌های نوین در نگاه به موضوعات هنر، علوم انسانی و میان‌رشته‌ای سخنرانی خواهند کرد. اردلان ادامه داد: در ادامه برنامه‌ها، میزگردی نیز به همین مناسبت برگزار خواهد شد. برای این میزگرد با دکتر ناصر فکوهی که سال‌ها به‌صورت حضوری با استاد ستاری هم‌سخنی داشت و کتاب پرمحتوایی نیز چاپ کرد، به‌همراه استاد محمدرضا اصلانی که در یک دوره به موازات فعالیت‌های جلال ستاری در حوزه شعر، سینما و مبانی فلسفه و هنر کار می‌کرد و با او ارتباط نزدیک داشت، مذاکره داشتیم. همچنین در حوزه اسطوره، اساتیدی چون رقیقه پهبادی و سودابه فضائلی و در گرایش‌های زبان‌شناسی، پدیدارشناسی و نشانه‌شناسی با متخصصان دیگر داخلی و خارجی برای حضورشان در حال مذاکره هستیم. او درباره محورهای اصلی سمینارهای این دوره، گفت: ما در دو بخش عناوینی را پیشنهاد کرده‌ایم؛ در بخش نخست مباحثی چون اصول و قواعد نمایش‌های سنتی و آیینی، نمایش سنتی و آیینی در سرزمین‌های همجوار، ناشناخته‌های نقل و روایتگری در ایران فرهنگی، ارتباط‌های میان‌رشته‌ای نمایش‌های سنتی و آیینی ایرانی با سایر هنرها، معرفی نمایش‌های آیینی و سنتی و شیوه‌های اجرا در میان اقوام ایرانی، ریشه‌های اساطیری، عرفانی و فلسفی نمایش آیینی و سنتی ایرانی ارائه می‌شود. در بخش دوم هم اولویت‌های سمینار در عنوان کلی «آینده سنت» مطرح است. مشروح سرفصل‌ها نیز عبارتند از آینده‌پژوهی با موضوع نمایش‌های آیینی و سنتی؛ محدوده‌های تغییر و زیست طبیعی، کارکردهای نوستالژی، نسبت‌های فرازمانی، آسیب‌شناسی فراگیری تکنولوژی، مفاهیم بازجستی و رجعت است. بیستمین جشنواره نمایش‌های آیینی و سنتی از آذرماه به دبیری داوود فتحعلی‌بیگی برگزار خواهد شد.

گردآوری و نشر دیوان استاد رضا مؤید از زبان هادی جانفدا شاعر و عضو هیأت مدیره مجمع شاعران اهل بیت (ع)

شعر مؤید چون رود زلال است

سال ۱۳۴۱ در یک خانواده مذهبی اهل مشهد، فرزندی متولد شد که به عشق امام هشتم شیعیان، نام رضا را برایش انتخاب کردند. سیدرضا مثل بسیاری از مردم معمولی شهر، تحصیلات ابتدایی را به انجام رساند و بعد وارد بازار کار شد. او از نوجوانی به خواندن شعر علاقه‌مند شد، دیوان چند شاعر را که خواند، قریحه شاعری‌اش نمایان شد و به این ترتیب از ابتدای جوانی آغاز به سرودن کرد که برخی از این سروده‌ها در دفتر شعرهایی به نام‌های «گل‌های اشک»، «چلوه‌های رسالت» و «نقشه‌های ولایت» منتشر شدند. حالا تمام اشعاری که استاد مؤید سروده‌اند، چه آن‌ها که منتشر نشده و چه آن‌ها که به‌طبیع درآمده بودند، در قالب یک مجموعه

سه جلدی نفیس منتشر شده‌اند؛ مجموعه‌ای به نام «دیوان مؤید» که دو روز پیش در حرم مطهر رضوی رونمایی شد. مجمع شاعران اهل بیت (ع) برای این گردآوری آثار استاد مؤید آستین همت بالا زده بود و انتشارات دعبیل خزاعی امورات این دیوان را به انجام رساند. هادی جانفدا، عضو هیأت مدیره مجمع شاعران اهل بیت (ع) که در شکل‌گیری دیوان مؤید همکاری داشته، درباره استاد مؤید و دیوان شعرش اطلاعاتی در اختیارمان قرار داده که از این قرار است:

آغاز کار و گردآوری اشعار

«دیوان مؤید» توسط بنیاد دعبیل خزاعی و با مشارکت مجمع شاعران اهل بیت (ع) و جمعی از فعالان عرصه شعر آیینی گردآوری شده است. هادی جانفدا به جام‌جم توضیح داده که برای جواد

حیدری، مدیرعامل مجمع شاعران اهل بیت (ع)، مفاخر ستایشگری اهل بیت (ع) و سرمایه‌های معنوی شعر ولایی ارزش و جایگاه ویژه دارند و او به‌عنوان مدیر انتشارات آرام دل، سابقه درخشان انتشار ۵۰۰ عنوان مقتل اهل بیت (ع) و معارف را در کارنامه دارد. در گفت‌وگوی بین‌حیدری با جواد هاشمی، قرار بر این شد تا سایه استاد مؤید برقرار است، اشعار ایشان چه دفاتر شعری منتشر شده و چه اشعار منتشر نشده گردآوری شوند و در قالب کلیات به چاپ برسند. جانفدا مانند دیگر همکارانش در پروژه دیوان مؤید، بر این عقیده‌اند تا زمانی که مجموعه اشعار یک شاعر در قالب کلیات منتشر نشود، نابودی یا فراموشی سروده‌های شاعر را تهدید می‌کند. براساس توضیحات جانفدا، بیشتر از پنج سال طول کشید تا تمام سروده و دستخط‌های استاد مؤید گردآوری شود. قرار بود آستان قدس رضوی هم در انتشار این دیوان سهمی داشته باشد اما عضو هیأت‌مدیره مجمع شاعران اهل بیت (ع) می‌گوید: افتخار انتشار و تأمین اعتبار برای انتشار این دیوان سه جلدی ۴۰۰۰ صفحه‌ای به بنیاد دعبیل خزاعی رسید که مدیریتش را سعید غضنفری به‌عهده دارد. بعد از آن‌که اشعار استاد مؤید گردآوری شد، جمعی از کارشناسان از جمله سیدمحمد رستگار، سیدمحمد رضا یعقوبی، روح‌ا... مؤید فرزند استاد مؤید، جواد هاشمی و هادی جانفدا این اشعار را مورد بازبینی قرار دادند تا کاملاً هماهنگ با نسخه‌های دستنویس باشد، ایراد تایپی یا مشکل عروضی یا هیچ مساله دیگری نداشته باشند.

در نهایت «دیوان مؤید» در سه جلد نفیس منتشر شد، طراحی جلد آن را مرتضی براری انجام داد و استاد مؤید رضوی هم در انتشار این دیوان سهمی داشته باشد اما عضو هیأت‌مدیره مجمع شاعران اهل بیت (ع) می‌گوید: افتخار انتشار و تأمین اعتبار برای انتشار این دیوان سه جلدی ۴۰۰۰ صفحه‌ای به بنیاد دعبیل خزاعی رسید که مدیریتش را سعید غضنفری به‌عهده دارد. بعد از آن‌که اشعار استاد مؤید گردآوری شد، جمعی از کارشناسان از جمله سیدمحمد رستگار، سیدمحمد رضا یعقوبی، روح‌ا... مؤید فرزند استاد مؤید، جواد هاشمی و هادی جانفدا این اشعار را مورد بازبینی قرار دادند تا کاملاً هماهنگ با نسخه‌های دستنویس باشد، ایراد تایپی یا مشکل عروضی یا هیچ مساله دیگری نداشته باشند.

در نهایت «دیوان مؤید» در سه جلد نفیس منتشر شد، طراحی جلد آن را مرتضی براری انجام داد و استاد

در ستایش شعر مؤید

شعر مؤید برای همه ما آشناست؛ اگر استاد را دقیق نشناسیم، بدون تردید برخی اشعار این شاعر نامدار را در مداحی‌ها، مرثیه‌سرایی‌ها و برنامه‌های آیینی مذهبی از حنجره نوحه‌خوانان شنیده‌ایم. هادی جانفدا می‌گوید: استاد مؤید اهل مشهد است اما شاعر تمام مردم ایران و تمام کسانی است که قلب‌شان به یاد ائمه اطهار می‌تپد. ایشان بسیار شعر برای اهل بیت (ع) سروده‌اند که بسیاری از آن‌ها در ۴۰ سال اخیر در هیأت‌های مذهبی خوانده شده‌اند و از این بابت حق عظیمی برگردن جامعه مداحی ایران دارند. عضو هیأت‌مدیره مجمع شاعران اهل بیت (ع) برای اشعار استاد مؤید چند ویژگی مهم و اصلی را برمی‌شمارند که از این قرار است: **تنوع**: استاد مؤید برای همه موضوعات مربوط به اهل بیت (ع) و شیعه و نیز انقلاب و حتی معارف دینی شعر سروده است.

محل رجوع: اشعار استاد مؤید مورد رجوع جوانان و ذاکران بوده و هست. ایشان جلسات شعری متعددی داشته‌اند و همیشه از خودشان خاطرات خوش به‌جا گذاشته‌اند. **درخشش**: اشعار استاد و نیز شخصیت ایشان ستارگان آسمان مرثیه در شعر فارسی هستند. **روان و فاخر**: زبان شعری استاد مؤید زلال و روان است. شعر ایشان در عین سادگی و بی‌تکلفی، فاخر و عمیق است. **تسلط به معارف شیعه**: اشعار استاد مؤید و ارجاعات شعری ایشان گواهی است بر این نکته که بر معارف شیعه، مسلط هستند. اشعار ایشان پراست از ارجاع به آیات و روایات و اتفاقات تاریخی. **شعر مستند**: دانش و شناخت استاد مؤید از شیعه، براساس منابع معتبر است و اشعار ایشان ارجاعاتی دارد که همه مستند هستند. به شعر ایشان نمی‌توان ایراد تاریخی وارد کرد و هر آنچه سروده‌اند با تاریخ تشیع مطابقت دارد. ایشان از اشاره و تلمیح در اشعارشان بسیار بهره گرفته‌اند اما این اشارات و تلمیحات کاملاً مبتنی به تاریخ است.

دیوان منقح و نفیس

استاد سیدرضا مؤید از شعرای ولایی و آیینی و بنام خطه خراسان هستند که بیش از ۷۰ سال در آستان حضرات معصومین (ع) هم قلم زدند و هم نفس. از ویژگی‌های سه جلدی که تحت عنوان دیوان مؤید منتشر شده، این است که دسته‌بندی متنوعی دارد. به این ترتیب که آغاز دیوان با اشعار مربوط به حضرت باری تعالی است، بعد از آن اشعار نبوی، علوی، فاطمی و اشعار حسینی، یک‌یک معصومین (ع) تا شعر مهدوی (عج). بعد از اشعار مهدوی تمام منسوبین به اهل بیت (ع) که استاد برای آن‌ها شعر و عرض ادب داشتند، در یک فصل قرار گرفتند. بعد از مخدرات کریم‌ا زجمله حضرت سبکینه (س)، حضرت رقیه (س) و... اشعار مربوط به شهدای کریم‌ا زجمله حضرت آقاعلی اکبر (ع)، آقاعلی اصغر (ع) و کل اصحاب سیدالشهدا نیز در یک فصل جای گرفته‌اند. چون استاد مؤید برای هر یک از شهدای کریم‌ا، شعر سروده‌اند. فصل بعدی مربوط است به اشعار امامزادگان. شخصیت‌های صدر اسلام مانند جناب جعفر طیار، منیم تمار، آقا حضرت ابوطالب (ع) و دیگر بزرگوارن نیز در یک فصل آمده‌اند. بعد از تمام این بزرگواران در یک فصل با عنوان متفرقه، اشعار استاد درباره موضوعاتی مانند ازدواج، قرض‌الحسنه، مسائل اخلاقی را گنجانده‌ایم. در نهایت بعد از این فصل‌ها، دو فصل ۳۹ و ۴۰ کتاب باقی می‌ماند که یکی مربوط است به اخوانیه یا دوستانه‌هایی که استاد برای افراد قلم زده است؛ مثلاً برای علامه امینی، شهید محسن حجتی، فقیر اصفهانی، حاج محمود اکبرزاده مداح پیشکسوت که سال ۱۳۹۹ به رحمت خدا رفتند. فصل آخر کتاب هم مربوط است به اشعاری که دیگران در توصیف و تمجید و تکریم استاد مؤید داد سخن داده‌اند مانند حاج احمد آقا واعظی، احمد علوی و دیگران شاعران مشهد و شهرهای دیگر. گام بعدی این بود که در داخل هر فصل هم دسته‌بندی داشته باشیم. هر فصل را به بخش‌های متعددی تقسیم کرده‌ایم؛ مثلاً در فصل اشعار علوی، ابتدا اشعار ولادت‌ی را در یک بخش آوردیم، مهدی حسینی رکن‌آبادی و علی‌اکبر سروده‌اند و در نهایت اشعار مربوط به شهادت و مصیبت ایشان بوده است. در مواردی مانند اشعار علوی، ایشان فقط یکی دو شعر ولادت‌ی برای امام علی (ع) سروده‌اند که بخواهیم بی‌هیچ ترتیبی در یک بخش بگنجانیم؛ در نتیجه قالب‌های شعری را مد نظر قرار دادیم و غزل، قصیده، قطعه را در ابتدا و در ادامه ترکیب‌بند، ترجیع‌بند و بعد مسط و رباعی و دوبیتی و به ترتیب و بعد از پایان این قالب‌های شعری، بخش بعدی در هر فصل آغاز می‌شود. کتاب در هزار مجلد بسیار منقح و نفیس منتشر شده و بزرگانی مانند محمدعلی مجاهدی، محمدرضا سنگری، مهدی حسینی رکن‌آبادی و علی‌اکبر مهدی‌پور بر این دیوان مقدمه یا تقریظ نوشته‌اند. مقدمه مسبوسه نیز برای این کتاب نوشته‌ام که تمام مراحل گردآوری و تدوین کتاب را با جزئیات تشریح کرده‌ام.

جواد هاشمی

گردآورنده اشعار
استاد مؤید